

Határozatok Tára

MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. január 26.¹

C-689/21. sz. ügy

X

kontra

Udlændinge- og Integrationsministeriet

(az Østre Landsret [keleti fellebbviteli bíróság, Dánia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Uniós polgárság – EUMSZ 20. cikk – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikke – Tagállami és harmadik állambeli állampolgárság – A tagállami állampolgárságnak a 22. életév betöltésével, a törvény erejénél fogva történő automatikus elvesztése tényleges kötelék és az állampolgárság megőrzése iránti, ezen időpontig benyújtott kérelem hiányában – Az uniós polgárság elvesztése – Az uniós polgárság elvesztése következményeinek az uniós jog tekintetében történő vizsgálata az arányosság elve alapján”

I. Bevezetés

1. A tagállam nemzeti jogszabályai előírják, hogy e tagállam állampolgárai bizonyos feltételek mellett, 22. életévük betöltésekor tényleges kötelék, valamint az állampolgárság megőrzése iránt ezen időpontig benyújtott kérelem hiányában a törvény erejénél fogva, automatikusan elveszítik állampolgárságukat. Ez tehát az érintett személy számára az uniós polgárságának elvesztését vonja maga után, anélkül, hogy a nemzeti hatóságok az uniós jog tekintetében megvizsgálják azon következmények arányosságát, amelyekkel az uniós polgárság elvesztése az adott személy helyzetére nézve jár, amennyiben a kérelmet ezen életkor betöltését követően nyújtja be.

2. A kérdést előterjesztő bíróság azt a kérdést kívánja tisztázni, hogy az ilyen nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 20. cikkel.

3. A jelen ügy immár a negyedik, amely a tagállamoknak az állampolgárság megszerzésével és elvesztésével kapcsolatban az uniós jogra tekintettel fennálló kötelezettségeivel foglalkozik, a sort a Rottmann ítélet² alapjául szolgáló ügy nyitotta meg. Az ezen ítéletből eredő ítélkezési gyakorlatot a Bíróság a Tjebbes és társai ítéletben³, és a Wiener Landesregierung (Honosításra

¹ Eredeti nyelv: francia.

² 2010. március 2-i ítélet (C-135/08, a továbbiakban: Rottmann ítélet, EU:C:2010:104).

³ 2019. március 12-i ítélet (C-221/17, a továbbiakban: Tjebbes és társai ítélet, EU:C:2019:189).

vonatkozó biztosíték visszavonása) ítéletben⁴ is megerősítette. A jelen ügy ismét alkalmat ad a Bíróságnak arra, hogy az uniós jogból fakadó, a Bíróság által a Tjebbes és társai ítéletben értelmezett követelmények tekintetében megvizsgálja a tagállami állampolgárság törvény erejénél fogva történő – az uniós polgárság elvesztésével járó – elvesztésének feltételeit.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

4. Az EUMSZ 20. cikk (1) bekezdése létrehozza az uniós polgárságot, és akként rendelkezik, hogy uniós polgár mindenki, „aki valamely tagállam állampolgára”. A 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjával összhangban az uniós polgárok „jogosultak a tagállamok területén szabadon mozogni és tartózkodni”.

5. A Charta 7. cikke értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák.

B. A dán jog

6. A 2004. június 7-i Lov nr. 422 om dansk indfødsret, lovbekendtgørelse- nek (a dán állampolgárságról szóló, 422. sz. egységes szerkezetbe foglalt törvény) az alapügyben alkalmazandó változata (a továbbiakban: az állampolgárságról szóló törvény) a következőket írja elő:

„Az a külföldön született személy, aki soha nem élt a Dán Királyságban, és ott nem tartózkodott olyan körülmények között, amelyek a Dániához fűződő szoros kötelékre utalnának, a 22. életévének betöltésekor elveszíti dán állampolgárságát, kivéve, ha ezáltal hontalanná válna. Az idegenrendészeti és integrációs miniszter vagy az általa felhatalmazott személy azonban az említett időpont előtt benyújtott kérelem alapján engedélyezheti az állampolgárság megőrzését.”

7. A 2016. március 16-i 9248. sz. körlevél módosította a 2015. október 13-i cirkulæreskrivelse nr. 10873 om naturalisation-t (a honosításról szóló 10873. sz. körlevél) (a továbbiakban: honosításról szóló körlevél).

8. A honosításról szóló körlevél szerint a dán állampolgárságát az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdése alapján elvesztő, korábbi dán állampolgárnak főszabály szerint teljesítenie kell a dán állampolgárság törvény erejénél fogva történő megszerzésének (honosítás) általános feltételeit. Ez azt jelenti, hogy az e körlevélben foglalt, a hosszú távú tartózkodásra, az életkorra, a jellemre, a köztartozásokra, az önellátásra, a foglalkoztatásra, a dán nyelvtudásra, a dán társadalom, kultúra és történelem ismeretére vonatkozó feltételeket teljesítő személyekre kiterjed a dán kormányának az állampolgárság megadásáról szóló törvénytervezete. E körlevél 5. cikke (1) bekezdésének megfelelően a kérelmezőnek a honosítás iránti kérelem benyújtásának időpontjában az ország területén kell tartózkodnia. Az említett körlevél 7. cikke a kérelmezőtől kilenc éves folyamatos tartózkodást követel meg.

⁴ 2022. január 18-i ítélet (C-118/20, a továbbiakban: Wiener Landesregierung ítélet, EU:C:2022:34).

9. Ugyanezen körlevélnek az 1. melléklete 3. pontjával összefüggésben értelmezett 13. cikke értelmében az általános tartózkodási követelmények enyhíthetők azon személyek esetében, akik korábban dán állampolgársággal rendelkeztek vagy dán származásúak.

III. Az alapeljárás tényállása, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés és a Bíróság előtti eljárás

10. Az alapeljárás felperese, aki 1992. október 5-én született az Amerikai Egyesült Államokban, születése óta dán és amerikai állampolgársággal rendelkezik, és soha nem tartózkodott Dániában. Két testvére él az Egyesült Államokban, akik közül az egyik dán állampolgár, azonban sem szülei, sem testvérei nem élnek Dániában.

11. 2014. november 17-én az alapeljárás felperese a dán állampolgárságának a 22. életének betöltése utáni megőrzésére vonatkozó igazolás iránti kérelmet nyújtott be az Udlændinge – og Integrationsministeriet-hez (idegenrendészeti és integrációs minisztérium, Dánia). Az e kérelemben foglalt információk alapján e minisztérium azt állapította meg, hogy a 22. életébe betöltése előtt legfeljebb 44 hetet tartózkodott Dániában. Ezenkívül, az alapeljárás felperese azt állította, hogy a 22. életének betöltése után öt héten át Dániában tartózkodott, és hogy 2015-ben tagja volt a dán női kosárlabda-válogatottnak. Azt is közölte, hogy 2005 folyamán körülbelül 3-4 hetet töltött Franciaországban. Semmi nem utal azonban arra, hogy ezen kívül egy másik uniós tagállam területén tartózkodott volna.

12. Az idegenrendészeti és integrációs minisztérium 2017. január 31-i határozatával (a továbbiakban: vitatott határozat) arról tájékoztatta az alapeljárás felperesét, hogy az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének első mondata alapján a 22. életének betöltésekor elveszíti dán állampolgárságát, és hogy az e törvény 8. §-a 1. bekezdésének második mondatában foglalt kivétel nem alkalmazható, mivel a felperes a 22. életének betöltését követően nyújtotta be az állampolgárságának megőrzése iránti kérelmét. E határozat többek között kimondja, hogy az alapeljárás felperese a 22. életének betöltésével elveszítette dán állampolgárságát, mivel soha nem lakott Dániában, és nem is tartózkodott ott olyan körülmények között, amelyek az e tagállammal fennálló kötelekre utalnának, tekintetbe véve, hogy a 22. életének betöltését megelőzően összesen legfeljebb 44 hetet töltött e tagállam területén.

13. 2018. február 9-én az alapeljárás felperese a 2017. január 31-i határozat megsemmisítése és az ügy felülvizsgálata iránti keresettel fordult a Københavns byrethez (koppenhágai kerületi bíróság, Dánia). A 2020. április 3-i végzéssel a jogvitát az Østre Landsret (keleti fellebbviteli bíróság, Dánia) elé utalták, amely úgy határozott, hogy az ügyet első fokon vizsgálja meg.

14. E körülmények között az Østre Landsret (keleti fellebbviteli bíróság) a Bírósághoz 2021. november 16-án érkezett, 2021. október 11-i határozatával úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Ellentétes-e a [Charta] 7. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 20. cikkel az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan tagállami szabályozás, amelynek alapján e tagállam állampolgárságát a 22. életév betöltésekor főszabály szerint jogszabály erejénél fogva elveszti az olyan, tagállamon kívül született személy, aki soha nem élt e tagállamban, és aki nem is tartózkodott ott olyan körülmények között, amelyek az e tagállamhoz fűződő szoros kötelekre utalnának, így az olyan személyt, aki egyidejűleg nem rendelkezik egy másik tagállam

állampolgárságával, megfosztja az uniós polgár jogállásától és az e jogálláshoz kapcsolódó jogaitól, figyelembe véve, hogy az alapügyben szóban forgó jogi szabályozásból az következik, hogy:

- a) a tagállamhoz fűződő szoros kötelék fennállását különösen az adott tagállamban történő, összesen egy év tartózkodást követően kell vélelmezni,
- b) ha valamely személy a 22. életévének betöltése előtt a tagállam állampolgárságának megőrzésének engedélyezése iránti kérelmet nyújt be, a tagállami állampolgárság megőrzése kevésbé szigorú feltételek mellett is engedélyezhető, és e célból a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak meg kell vizsgálniuk az állampolgárság elvesztésének következményeit, valamint
- c) az érintett személy az elvesztett állampolgárságot a 22. életév betöltését követően kizárólag honosítással szerezheti vissza, amelyhez több feltétel kapcsolódik, köztük az, hogy hosszabb ideig folyamatosan a tagállamban kell tartózkodnia, noha a tartózkodás időtartama e tagállam korábbi állampolgára esetében némileg lerövidíthető?”

15. Írásbeli észrevételeket az alapeljárás felperese, a dán és a francia kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be. A francia kormány kivételével ugyanezek a felek képviseltették magukat a 2022. október 4-én tartott tárgyaláson, és válaszolták meg a Bíróság által nekik feltett szóbeli kérdéseket.

IV. Jogi értékelés

16. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a Charta 7. cikkével összefüggésben az EUMSZ 20. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely bizonyos feltételek mellett e tagállam állampolgárságának a 22. életév betöltésével – tényleges kötelék fennállása, és az állampolgárság megőrzése iránti kérelemnek ezen időpont előtti benyújtása hiányában – automatikusan, a törvény erejénél fogva történő elvesztéséről rendelkezik, ezáltal az olyan személyeket, akik nem másik tagállam állampolgárai, az uniós polgár jogállástól és az ahhoz fűződő jogoktól is megfoszt, anélkül, hogy – amennyiben a kérelem benyújtására a 22. életév betöltését követően kerül sor – az uniós jog tekintetében egyedileg megvizsgálják azon következmények arányosságát, amelyekkel az állampolgárság elvesztése az adott személy helyzetére nézve jár.

17. A kérdést előterjesztő bíróságnak azzal kapcsolatban felmerülő kétségei, hogy a dán állampolgárságnak az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdése szerinti, a 22. életév betöltésével való elvesztése nem egyeztethető össze az EUMSZ-nek a Charta 7. cikkével összefüggésben értelmezett 20. cikkével, egyrészt abból fakadnak, hogy az állampolgárság, és ebből következően az uniós polgárság elvesztése automatikus, és nem ismer kivételt, másrészt pedig abból, hogy ezen életkor betöltését követően nehéz honosítás útján visszaszerezni az állampolgárságot.

18. Elemzésemben mindenekelőtt az alapeljárás azon szempontjait ismertetem, amelyeket relevánsnak ítélek a Bíróság előtt folyamatban lévő ügy szempontjából (A. szakasz). Ezt követően azt a vezérfonalat ismertetem, amely a Bíróságnak az uniós polgárság elvesztésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatából, és különösen a Tjebbes és társai ítéletéből világlik ki, amely utóbbi ítélettel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezte ki a dán állampolgárság elvesztésére vonatkozó rendelkezések uniós joggal való összhangját illetően (B. szakasz). Végezetül, ezen ítélkezési gyakorlat fényében az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

vizsgálatánál egyrészt arra összpontosítok, hogy a dán állampolgárság elvesztésére vonatkozó, szóban forgó szabályozás mennyiben követ jogszerű és közérdekű célt, másrészt arra, hogy az állampolgárság elvesztése, ami egyben az uniós polgár jogállás elvesztésével jár, mennyiben tekinthető arányosnak az uniós jog szempontjából (C. szakasz).

A. Az alapeljárásnak a Bíróság előtt folyamatban lévő ügy szempontjából lényeges vonatkozásairól

1. Az alapeljárás tárgyát képező, a dán állampolgárság elvesztésére vonatkozó rendszer sajátosságai

19. A kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett jogi háttérből kitűnik, hogy a dán állampolgárság *ipso iure* elvesztésének rendszerét egyrészt az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdése, és az idegenrendészeti és integrációs minisztérium e rendelkezés alkalmazására vonatkozó közigazgatási gyakorlata,⁵ másrészt pedig a honosításról szóló körlevél alapozza meg, amely meghatározza az állampolgárságra való jogosultság feltételeit azon korábbi dán állampolgárok számára, akik az említett rendelkezés értelmében elvesztették a dán állampolgárságukat.

20. Először is, az állampolgárságról szóló törvénnyel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy a 8. § 1. bekezdésének első mondata úgy fogalmaz, hogy minden olyan „külföldön született személy, aki soha nem élt a Dán Királyságban, és ott nem tartózkodott olyan körülmények között, amelyek a Dániához fűződő szoros kötelékre utalnának, a 22. életévének betöltésekor elveszíti dán állampolgárságát, kivéve, ha ezáltal hontalanná válna”.⁶ Ugyanezen törvény 8. §-a 1. bekezdésének második mondata ugyanakkor kivételt enged e szabály alól, azaz úgy rendelkezik, hogy az ilyen állampolgárok *a 22. életévük betöltése előtt* kérhetik az idegenrendészeti és integrációs minisztériumtól annak engedélyezését, hogy megőrizhessék a dán állampolgárságukat.

21. Másodszor, az idegenrendészeti és integrációs minisztériumnak az állampolgársági törvény 8. §-a 1. bekezdésének alkalmazásával kapcsolatos *közigazgatási gyakorlatát* illetően a kérdést előterjesztő bíróság a következőket állapítja meg.

22. Mindenekelőtt, ami az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének első mondatában foglalt szabályt illeti, e bíróság a jelen ügyben szóban forgó tartózkodási kritériumot illetően megjegyzi, hogy különbséget kell tenni aszerint, hogy a 22. életév betöltése előtt Dániában töltött tartózkodás időtartama legalább vagy legfeljebb egy év volt. Az első esetben az idegenrendészeti és integrációs minisztérium elismeri, hogy a dán állampolgárság megőrzéséhez „elegendő kötelék” fűződik Dániához. A második esetben, a kötelék fennállásához kapcsolatos e

⁵ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az idegenrendészeti és integrációs minisztériumnak az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének alkalmazására vonatkozó közigazgatási gyakorlata e rendelkezés előkészítő munkálatain alapul.

⁶ Ami a jelen ügyben nem vitatott, lakóhelyre vonatkozó kritériumot illeti, a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az idegenrendészeti és integrációs minisztérium közigazgatási gyakorlata szerint ez a kritérium akkor teljesül, ha a 22. életév betöltését megelőzően a központi személyi nyilvántartásban (CPR) legalább 3 hónapos időtartamra *nyilvántartásba vett tartózkodásról* van szó, vagy ha az érintett személy bizonyítani tudja, hogy az említett életkor betöltését megelőzően legalább három egymást követő hónapon keresztül rendelkezett dániai lakcímmel, amelyet eleve legalább három hónapra fent kívánt tartani. E bíróság szerint többek között a legalább hétéves finnországi vagy svédországi tartózkodás dániai tartózkodásnak minősül.

közigazgatási gyakorlatból eredő követelmények ugyanakkor szigorúbbak.⁷ A kérelmezőnek ugyanis igazolnia kell, hogy az egy évnél rövidebb tartózkodásaiban mindazonáltal a „Dániához fűződő szoros kötelék” fejeződik ki. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy az állampolgárságról szóló törvény előkészítő munkálatai szerint⁸ az ilyen tartózkodások katonai szolgálatra, felsőoktatási vagy felsőfokú képzésre, illetve rendszeresen ismétlődő, meghatározott időtartamú üdülésre vonatkozhatnak.

23. Másodsor, az állampolgársági törvény 8. §-a 1. bekezdésének második mondatában foglalt kivételt illetően a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az idegenrendészeti és integrációs minisztérium közigazgatási gyakorlata szerint, ha a lakóhelyre vagy a tartózkodásra vonatkozó feltételek nem teljesülnek, *azonban a kérelmet a 22. életév betöltése előtt nyújtották be,*⁹ úgy a hangsúly más tényezőkre kerül, mint például a kérelmező dániai tartózkodásainak teljes időtartama, a tagállamban való látogatásainak száma, az, hogy a látogatásokra röviddel 22 éves kora előtt vagy több évvel korábban került-e sor, valamint hogy a kérelmező folyékonyan beszél-e dánul, és egyébként kötődik-e az adott tagállamhoz.

24. Végezetül, ami az állampolgárság megőrzése iránti kérelmeket illeti, a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott információkból az tűnik ki, hogy az idegenrendészeti és integrációs minisztérium az ilyen kérelmeket három kategóriába sorolja, attól függően, hogy a kérelmező a kérelem benyújtásának időpontjában 21 év alatti, 21 és 22 év közötti vagy betöltötte a 22. életévét. Ha a kérelmező még nem töltötte be a 21. életévét, e minisztérium – fenntartva azt a lehetőséget, hogy dán állampolgárságát az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a értelmében elveszítheti – csupán állampolgársági igazolást állít ki a kérelmező részére, ami e bíróság szerint azt jelenti, hogy a minisztérium nem arról a kérdésről foglal állást, hogy a kérelmező megőrzi-e a dán állampolgárságát, hanem kizárólag arról, hogy rendelkezik-e ezzel az állampolgársággal. Az említett bíróság rámutat arra, hogy ez arra vezethető vissza, hogy a minisztérium gyakorlata szerint az állampolgárság megőrzésének értékelését *a 22. életév betöltéséhez a lehető legközelebbi időpontban* kell elvégezni.

25. A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül pontosítja, hogy bár e dán közigazgatási gyakorlatot az alapügy tárgyát képező határozatot követően hozott Tjebbes és társai ítélet kihirdetése után is alkalmazták, az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdését mindazonáltal módosították. Rámutat arra, hogy e módosítás értelmében az idegenrendészeti és integrációs minisztériumnak *a 22. életév betöltését megelőzően* az állampolgárság megőrzése iránt benyújtott kérelem esetén figyelembe kell vennie bizonyos további tényezőket annak érdekében, hogy az uniós jogra tekintettel elvégezze a dán állampolgárság és ebből következően az uniós polgárság elvesztésével járó következmények egyedi vizsgálatát. E tekintetben e minisztérium köteles megvizsgálni, hogy e hatások arányosak-e az alapügyben szóban forgó szabályozás céljával, vagyis azzal, hogy tényleges kötelék áll-e fenn a dán állampolgárok és Dánia között.

26. Harmadszor, *a honosításról szóló körlevelet* illetően, a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a korábbi dán állampolgárok, akik állampolgárságukat az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdése alapján veszítették el, honosítás útján kérhetik dán állampolgárságuk visszaállítását, és ebben az esetben lényegében az e törvényben az állampolgárság megszerzéséhez

⁷ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy ebben az esetben az idegenrendészeti és integrációs minisztérium közigazgatási gyakorlata alapján a hangsúly különösen azon van, hogy a tartózkodásokra röviddel a 22. életév betöltése előtt került-e sor, vagy azok több évvel korábban nyúlnak vissza, hogy a kérelmező saját indíttatásból határozott-e Dánia meglátogatása mellett, vagy a szülők illetve a munkáltató döntésének engedett.

⁸ A kérdést előterjesztő bíróság az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ára vonatkozó 2004. január 28-i L 138. sz. törvénytervezet indokolásának 2.2.2. szakaszára hivatkozik.

⁹ Emlékeztetni kell arra, hogy ez a feltétel az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének második mondatából következik.

előírt általános feltételek sorának kell eleget tenniük.¹⁰ Ugyanakkor ezek a feltételek enyhíthetők az ilyen állampolgárok tekintetében, ami a Dániában eltöltött, megszakítás nélküli kilenc éves tartózkodás időtartamát illeti.¹¹ Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság által kifejtettekben az tűnik ki, hogy ez a könnyítés egyrészt igen szűk körben alkalmazható, másrészt mit sem változtat azon a követelményen, hogy e körlevél 5. cikkének (1) bekezdése értelmében a kérelem benyújtásának időpontjában a kérelmezőnek Dánia területén kell tartózkodnia.¹²

2. Az alapeljárás felperesének helyzete

27. Ami az alapeljárás felperesének helyzetét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság a következő ténymegállapításokat teszi: kettős dán és amerikai állampolgársággal rendelkezik; az Egyesült Államokban született, és soha nem rendelkezett dániai lakóhellyel; mindazonáltal 22 éves kora előtt 44 hétig, majd ezt követően 5 hétig Dániában tartózkodott; a 22. életévének betöltése után 43 nappal kérelmezte az idegenrendészeti és integrációs minisztériumtól állampolgársága megőrzését; a megtámadott határozatban egyrészt tájékoztatták arról, hogy az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdése értelmében a dán állampolgárságát a 22. életévének betöltésével tényleges kötelék, és az ezen időpontot megelőzően az állampolgárság megőrzése iránt benyújtott kérelem hiányában automatikusan, a törvény erejénél fogva elvesztette, másrészt arról, hogy nem vonatkozik rá az említett törvény 8. §-a 1. bekezdésének második mondatában foglalt kivétel, mivel a kérelmét a 22. életévének betöltését követően nyújtotta be.

B. Az uniós polgárság elvesztésére vonatkozó ítélkezési gyakorlat vezérfonaláról

28. Az alábbi okfejtésekben ismertetem a Bíróságnak az uniós polgárság elvesztésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát, és annak a jelen ügy elemzése szempontjából fontos elemeit.

1. A Rottmann ítélet: az uniós jog tekintetében végzett bírósági felülvizsgálat elvének elismerése

29. A Bíróság a honosítás visszavonására vonatkozó, a német hatóságok által hozott határozat vizsgálata keretében hozott ítéletében¹³ mindenekelőtt megerősítette azt a 90-es években elfogadott elvet,¹⁴ amely szerint a tagállamok állampolgárság megszerzésével és elvesztésével kapcsolatos hatáskörét *az uniós jog tiszteletben tartásával* kell gyakorolni.¹⁵ Így a Bíróság, miután emlékeztetett ezen elv hatályára, pontosította, hogy „az, hogy valamely kérdés a tagállamok hatáskörébe tartozik, nem akadályozza meg, hogy az uniós jog hatálya alá tartozó helyzetekben a

¹⁰ Ezen általános feltételeket illetően lásd a jelen indítvány 8. pontját. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy az alaptörvény 44. §-ának 1. bekezdése előírja, hogy külföldiek csak törvény alapján szerezhetnek dán állampolgárságot. A honosítás tehát törvényi úton történik, amely kifejezetten megemlíti az egyes honosított személyek nevét.

¹¹ Lásd e tekintetben a jelen indítvány 9. pontját.

¹² Az idegenrendészeti és integrációs minisztérium „tartózkodási” kritériumra vonatkozó közigazgatási gyakorlatáról lásd a jelen indítvány 10. lábjegyzetét.

¹³ Emlékeztetőül, J. Rottmann a német állampolgárságot honosítás útján, csalárd módon szerezte meg.

¹⁴ Lásd: 1992. július 7-i Micheletti és társai ítélet (C-369/90, EU:C:1992:295, 10. pont). „Az állampolgárság megszerzése és elvesztése feltételeinek meghatározása – összhangban a nemzetközi joggal – az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik, amely hatáskört az uniós jog tiszteletben tartásával *kell* gyakorolni.” Kiemelés tőlem. Emlékeztetek arra, hogy a Bíróság ezt az elgondolást már felvázolta az 1981. november 12-i Airola kontra Bizottság ítéletben (72/80, EU:C:1981:267, 8. és azt követő pontok), és az 1979. február 7-i Auer ítéletben (136/78, EU:C:1979:34, 28. pont). Az uniós jognak az uniós polgárság területén alkalmazott általános elvéről van ugyanis szó.

¹⁵ Rottmann ítélet, 39. és 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

vonatkozó nemzeti szabályoknak ez utóbbit tiszteletben kell tartaniuk”.¹⁶ Ily módon azt is kimondta, hogy figyelemmel az EUMSZ 20. cikk által biztosított uniós polgár jogállás alapvető jellegére, jellegénél és következményeinél fogva az uniós jog hatálya alá tartozik a valamely tagállam hatóságai által elfogadott, a honosítás visszavonására irányuló határozattal szembesülő uniós polgár helyzete, amely határozat őt – az eredetileg általa birtokolt, valamely másik tagállam állampolgárságának elvesztését követően – az e jogállás, valamint az azzal összefüggő jogok elvesztését esetlegesen maga után vonó helyzetbe hozza.¹⁷

30. A Bíróság azt az elvet is kimondta, amely szerint – uniós polgárok esetén – az uniós jogra vonatkozóan működtetett bírói felülvizsgálat alá tartozik e hatáskör gyakorlása, amennyiben az *az uniós jogrend által biztosított és védett jogokat érint*, amint különösen ez a helyzet a honosítás visszavonására vonatkozó határozat esetében.¹⁸ A honosítás csalás miatti visszavonására irányuló határozat alapvető jogszerűségére vonatkozó e következtetés levonása után¹⁹ kijelentette, hogy az ilyen határozatot ugyanakkor arányossági vizsgálat alá lehet vetni annak érdekében, hogy figyelembe vegyék „azokat az esetleges *következményeket*, amelyeket ez a határozat idéz elő az érdekelt személy, és – adott esetben – családtagjai számára a valamennyi uniós polgár részére biztosított jogok elvesztése tekintetében”.²⁰

31. A Bíróság végül kimondta, hogy az EUMSZ 20. cikkel nem ellentétes, ha valamely tagállam visszavonja az uniós polgártól e tagállam honosítás útján megszerzett állampolgárságát, amennyiben azt csalárd módon szerezték meg, *feltéve* hogy a visszavonásra irányuló határozat tiszteletben tartja az arányosság elvét.²¹

32. Ezt az ítélkezési gyakorlatot néhány kérdésben a Bíróság két későbbi ítélete is megerősítette és kiegészítette.

2. A Tjebbes és társai ítélet: az uniós polgár jogállás elvesztése következményeinek az arányosság tekintetében történő egyedi vizsgálatának jelentősége

33. A Tjebbes és társai ítéletben, amely az érdekeltek holland állampolgárságának,²² és ennél fogva az uniós polgárságuk²³ törvény erejénél fogva történő elvesztésének vizsgálatára vonatkozott, a Bíróság érvelésének kiindulópontját a korábbi ítélkezési gyakorlatban kimondott elv megerősítése képezte.²⁴ Ily módon, a Rottmann ítélet 42. és 45. pontjára alapítva, a Bíróság megállapította, hogy jellegénél és következményeinél fogva az uniós jog hatálya alá tartozik az olyan, *egyetlen tagállam* állampolgárságával rendelkező uniós polgár helyzete, aki e tagállam állampolgárságának

¹⁶ Rottmann ítélet, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat. Emlékeztetek arra, hogy ezen ítélet 41. pontjában a Bíróság olyan helyzetekre vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlatra hivatkozott, amelyekben valamely nemzeti hatáskörbe tartozó területen elfogadott jogszabályt az uniós jog alapján kellett értékelni. Lásd még: Poiares Maduro főtanácsnok ezen ügyre vonatkozó indítványa (C-135/08, EU:C:2009:588, 20. pont).

¹⁷ 42. és 43. pont

¹⁸ Rottmann ítélet, 48. pont.

¹⁹ Rottmann ítélet, 54. pont. Lásd még: 51–53. pont.

²⁰ Rottmann ítélet, 56. pont. Kiemelés tőlem.

²¹ Rottmann ítélet, 59. pont és rendelkező rész.

²² Vagyis az, hogy minden olyan holland állampolgár, aki egy másik tagállam állampolgárságával is rendelkezik, tíz éven át megszakítás nélkül Hollandián és az *EUI-Szerződés hatálya alá tartozó területeken* kívül tartózkodik.

²³ A Rottmann-ítélet alapjául szolgáló ügyben az állampolgárság visszavonásáról szóló egyedi határozat az érdekelt magatartása alapján született.

²⁴ Tjebbes és társai ítélet, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

elvesztését követően az EUMSZ 20. cikkben biztosított *uniós polgár jogállás*, valamint az azzal összefüggő jogok *elvesztésével szembeül*, valamint, hogy a tagállamoknak – az állampolgárság terén meglévő hatáskörük gyakorlása során – tiszteletben kell tehát tartaniuk az uniós jogot.²⁵

34. Pontosabban először is, emlékeztetve különösen arra, hogy az állampolgárság megszerzése és elvesztése feltételeinek meghatározására irányuló hatásköre gyakorlása során a tagállam jogosult arra, hogy abból induljon ki, hogy az állampolgárság a közötte és az állampolgárai közötti tényleges kapcsolat megnyilvánulása, és az ilyen tényleges kapcsolat hiányához vagy megszűnéséhez az állampolgárság elvesztését kapcsolja következményként,²⁶ a Bíróság kimondta, hogy az uniós joggal főszabály szerint nem ellentétes az, ha a szóban forgó nemzeti szabályozásban foglalható hasonló helyzetekben a tagállam közérdekből a tagállami állampolgárság elvesztéséről rendelkezik, még akkor sem, ha ez az uniós polgárság elvesztésével jár.²⁷

35. Ugyanakkor másodszor, a Bíróság – miután rámutatott annak fontosságára, hogy az illetékes hatóságok és a nemzeti bíróságok az ilyen helyzetekben tiszteletben tartsák az arányosság elvét – kimondta, hogy valamely tagállam állampolgárságának a törvény erejénél fogva történő elvesztése nem lenne összeegyeztethető az arányosság elvével, ha a vonatkozó nemzeti szabályok egyetlen időpontban sem tennék lehetővé az állampolgárság elvesztésével az érintett személyekre az uniós jogra tekintettel gyakorolt következmények *egyéni vizsgálatát*.²⁸

36. Következésképpen a Bíróság szerint az olyan helyzetben, amikor valamely tagállam állampolgárságának elvesztése a törvény erejénél fogva meggy végbe, és az uniós polgár jogállás elvesztését eredményezi, az illetékes nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak módjában kell hogy álljon, hogy járulékos jelleggel vizsgálják *az állampolgárság elvesztésének következményeit*, és adott esetben *ex tunc hatállyal visszaállítsák az érintett személy állampolgárságát* az általa úti okmány vagy az állampolgárságát tanúsító bármely más dokumentum kiállítására irányuló benyújtott kérelem alkalmával.²⁹ A Bíróság továbbá azt is hozzáfűzte, hogy ezen arányossági vizsgálat azt kívánja meg a nemzeti hatóságoktól és a nemzeti bíróságoktól, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy az állampolgárság ilyen elvesztése összhangban van a Charta által garantált alapvető jogokkal, és különösen a családi élet tiszteletben tartásához való joggal, amelyet a Charta 7. cikke rögzít.³⁰

37. A Rottmann ítéletből és a Tjebbes és társai ítéletből eredő ítélkezési gyakorlatot megerősítette a Wiener Landesregierung ítélet, amelyben a Bíróság egyértelműen megállapította, hogy az utóbbi ügyben szereplő határozat nem egyeztethető össze az arányosság elvével.

²⁵ Tjebbes és társai ítélet, 32. pont.

²⁶ Tjebbes és társai ítélet, 35. pont. Lásd még: Rottmann ítélet, 51. pont.

²⁷ Tjebbes és társai ítélet, 39. pont.

²⁸ Tjebbes és társai ítélet, 40. és 41. pont.

²⁹ Tjebbes és társai ítélet, 42. pont és rendelkező rész.

³⁰ Tjebbes és társai ítélet, 45. pont és rendelkező rész.

3. A Wiener Landesregierung ítélet: az ezen ügyben vitatott határozatnak az arányosság elvével való összeegyeztethetlensége

38. A Wiener Landesregierung ügyre vonatkozó indítványomban kifejtett megállapításaimra hivatkozva³¹ az alábbiakban – az egyértelműség kedvéért – csak röviden idézem fel a Wiener Landesregierung ítélet azon elemeit, amelyek a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések elemzése szempontjából relevánsak.

39. Ebben az ügyben egy osztrák bíróság azt kívánta megtudni, hogy annak a személynek a helyzete, aki csak egy tagállam állampolgárságával rendelkezik, és lemond erről az állampolgárságról – ezáltal elveszítve uniós polgár jogállását – annak érdekében, hogy az osztrák állampolgárságot megszerezze, az osztrák hatóságok által adott, az állampolgárság számára történő megadására vonatkozó biztosítékot követően, jellegénél és következményeinél fogva az uniós jog hatálya alá tartozik-e, ha e biztosítékot visszavonják, és ennek következtében e személy nem szerezheti vissza az uniós polgár jogállást. A Bíróság igenlő választ adott erre a kérdésre, ezzel megerősítette az uniós jog ilyen helyzetre való alkalmazhatóságát.³²

40. Az osztrák bíróság azt is meg kívánta tudni, hogy a fogadó tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságainak és adott esetben nemzeti bíróságainak meg kell-e vizsgálniuk, hogy az e tagállam szerinti állampolgárság megadására vonatkozó biztosíték visszavonásáról szóló határozat, amely véglegessé teszi az érintett személy számára az uniós polgár jogállás elvesztését – figyelembe véve az e személy helyzetére gyakorolt következményeit – összeegyeztethető-e az arányosság elvével. A Bíróság erre a kérdésre szintén igenlő választ adott, megerősítve a fogadó tagállam nemzeti bíróságainak azon kötelezettségét, hogy meggyőződjenek a szóban forgó nemzeti határozatnak az arányosság elvével való összeegyeztethetőségéről.³³

41. Szeretném felhívni a figyelmet ezen ítélet bizonyos elemeire.

42. Először is, a Bíróság kiemelte annak fontosságát, hogy az érintett személy, valamint adott esetben családja egyéni helyzetét az arányosság uniós jogi elve tiszteletben tartásának vizsgálata keretében értékelésnek vessék alá.³⁴ E tekintetben a Bíróság többek között felidézte állandó ítélkezési gyakorlatát, amelynek értelmében az illetékes hatóságoknak és adott esetben a nemzeti bíróságoknak meg kell bizonyosodniuk afelől, hogy valamely tagállam állampolgárságának elvesztése összhangban van a Charta által garantált alapvető jogokkal, és különösen a családi élet tiszteletben tartásához való joggal, amelyet a Charta 7. cikke rögzít.³⁵

43. Másodsor, a Bíróság, miután megvizsgálta az uniós polgár jogállás elvesztését előidéző nemzeti határozatra vonatkozóan az osztrák kormány által előterjesztett indokokat,³⁶ az állapította meg, hogy az adott személy helyzetére gyakorolt – különösen a családi és szakmai életének alakulására vonatkozó – jelentős következményekre tekintettel, amelyeket az osztrák állampolgárság megadására vonatkozó biztosíték visszavonásáról szóló határozat tartalmaz,

³¹ C-118/20, EU:C:2021:530. Lásd a 47. és azt követő pontokat.

³² Wiener Landesregierung ítélet, 44. pont és a rendelkező rész 1. pontja.

³³ Wiener Landesregierung ítélet, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat. Meg kell jegyezni, hogy ezen ítélet 49. pontjában a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés vizsgálata keretében a Rottmann ítélet 62. pontjára hivatkozva kimondta, hogy a tagállamoknak az állampolgárság terén meglévő hatáskörét, valamint e hatáskörnek az uniós jog figyelembevételével történő gyakorlására irányuló kötelezettségüket illetően, az uniós jogból eredő elvek ugyanúgy vonatkoznak a fogadó tagállamra, mint az eredeti állampolgárság szerinti tagállamra.

³⁴ Wiener Landesregierung ítélet, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

³⁵ Wiener Landesregierung ítélet, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

³⁶ Wiener Landesregierung ítélet, 60. és 62–72. pont.

amely véglegessé teszi az uniós polgár jogállás elvesztését, e határozat nem tűnik az e személy által elkövetett szabálysértések súlyával arányosnak.³⁷ Ebből következően a Bíróság kimondta, hogy „[az] arányosság elvével való összeegyeztethetőségre vonatkozó e követelmény *nem teljesül*, ha az ilyen határozatot a közúti közlekedésről szóló törvénybe ütköző közigazgatási szabálysértésekkel indokolják, amelyek az alkalmazandó nemzeti jog szerint egyszerű pénzbírságot vonnak maguk után”. Másként fogalmazva, a Bíróság ezen ítélezési gyakorlat keretében először mondta ki határozottan, hogy az ilyen nemzeti határozat *nem felel meg az arányosság uniós jogi elvének*.³⁸

4. Az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó feltételeknek az uniós jogra tekintettel történő vizsgálatával kapcsolatos ítélezési alapelvek

44. A Bíróságnak az uniós polgár jogállás elvesztésére vonatkozó ítélezési gyakorlatát átszövő vezérfonalat lényegében két ítélezési alapelv alkotja.

45. Az első alapelv az, hogy a tagállamoknak az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó hatáskörét *az uniós jog tiszteletben tartásával* kell gyakorolniuk. Ennek az elvnek a megértése feltételezi e kizárólagos hatáskör és annak az uniós jogrenddel összhangban történő gyakorlása közötti különbségtétel világos megértését. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a Bíróság soha nem kérdőjelezte meg a tagállamok e hatáskörét. Ahogyan Poiares Maduro főtanácsnok fogalmazott: „nem az a helyzet, hogy az [uniós] jog önmagában az állampolgárság (következésképpen pedig az uniós polgárság) megszerzését és elvesztését szabályozza, hanem az, hogy az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó *feltételeknek* összeegyeztethetőknek kell lenniük a [z uniós] szabályokkal, és tiszteletben kell tartaniuk az uniós polgárok jogait”.³⁹ Ennélfogva ebből az elvből sem az a következtetés nem vonható le, hogy teljességgel lehetetlen az állampolgárságot visszavonni, amennyiben az az uniós polgárság elvesztését vonná maga után, sem az nem állapítható meg, hogy az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó *feltételek* az uniós jogi felülvizsgálat körén kívül esnek.⁴⁰ Az uniós polgár jogállást ugyanis nem lehet az érvényesülésétől megfosztani, és ennélfogva az általa biztosított jogokat az uniós jogba, és különösen a Bíróság ítélezési gyakorlatában kialakított – fent idézett – elvekbe ütköző tagállami rendelkezés elfogadása nem sértheti.⁴¹

46. A második elv az, hogy *a bírósági felülvizsgálatot az uniós jogra* és különösen az arányosság elvére *tekintettel kell elvégezni*. Az arányosság elvének tiszteletben tartásával összefüggésben több tényezőt is szem előtt kell tartani: mindenekelőtt az uniós polgár jogállás elvesztésének az érintett személyre és családtagjaira gyakorolt következményeinek egyedi vizsgálatát az összes uniós polgár részére biztosított jogok elvesztése szempontjából; továbbá e következményeknek a Charta által biztosított alapvető jogokkal való összeegyeztethetőségének követelményét, végül pedig adott esetben az érintett személy állampolgárságának *ex tunc* hatállyal történő visszaállítására vonatkozó kötelezettséget. Ezek a tényezők alapvető fontosságúak *az uniós jog tekintetében végzett bírósági felülvizsgálat* szempontjából, továbbá az uniós polgár jogállás elvesztését eredményező tagállami állampolgárság elvesztésének a Bíróság által megkövetelt arányossági vizsgálatát az illetékes hatóságoknak és a nemzeti bíróságoknak körültekintően és nagy alaposággal kell elvégezniük.

³⁷ Wiener Landesregierung, 73. pont.

³⁸ Wiener Landesregierung ítélet, 74. pont és a rendelkező rész 2. pontja.

³⁹ Lásd: Poiares Maduro főtanácsnok Rottmann ügyre vonatkozó indítványa (C-135/08, EU:C:2009:588, 23. pont). Kiemelés tőlem.

⁴⁰ Lásd ebben az értelemben: Poiares Maduro főtanácsnok Rottmann ügyre vonatkozó indítványa (C-135/08, EU:C:2009:588, 23. pont).

⁴¹ Lásd e tekintetben: Rottmann ítélet, 41–43., 45., 48., 56. és 59. pont; Tjebbes és társai ítélet, 30., 32., 40–42. és 45. pont, valamint Wiener Landesregierung ítélet, 44., 59., 61. és 73. pont. Lásd még a jelen indítvány 29–43. pontjait és különösen a 45. pontot.

47. Következésképpen aligha fér kétség ahhoz, hogy a tagállami állampolgárságnak az uniós polgár jogállás elvesztésével járó, az alapügyben vitatott szabályozásban foglalt elvesztését ezen elvek fényében kell megvizsgálni.

C. Az ítélkezési gyakorlatban kialakított elveknek a jelen ügyre való alkalmazásáról

48. Előjáróban emlékeztetek arra, hogy az alapeljárás felperese az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének első mondata alapján a 22. életének betöltésekor a Dániával fennálló tényleges kötelék hiányában automatikusan, a törvény erejénél fogva veszítette el dán állampolgárságát, és mivel az állampolgárság megőrzése iránti kérelmét a 22. életének betöltését követően nyújtotta be, nem élhetett az említett törvény 8. §-a 1. bekezdésének második mondatában foglalt kivétel lehetőségével sem.

49. Az alapeljárás felperese tehát az uniós polgársági jogállásának elvesztésével szembeül, amely jogállásnak az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az a rendeltetése, hogy a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása legyen.⁴²

50. A fent ismertetett bírósági gyakorlatra,⁴³ és különösen a Tjebbes és társai ítéletre tekintettel világos, hogy jellegénél és következményeinél fogva az uniós jog hatálya alá tartozik az olyan, egyetlen tagállam állampolgárságával rendelkező uniós polgár helyzete, aki e tagállam állampolgárságának elvesztését követően az EUMSZ 20. cikkben biztosított jogállás, valamint az azzal összefüggő jogok elvesztésével szembeül.⁴⁴ Ebből következően, tekintettel arra, hogy az alapeljárás felperesének helyzete az uniós jog hatálya alá tartozik, Dániának az állampolgárság terén fennálló hatásköre gyakorlása során tiszteletben kell tartania az uniós jogot, és a felperes helyzetét az uniós jog tekintetében vizsgálat alá kell vetni.⁴⁵

51. E megállapításra tekintettel felmerül a kérdés, hogy az állampolgárságnak a dán állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdésében előírt automatikus, a törvény erejénél fogva történő elvesztése megfelel-e az uniós jognak. Emlékeztetek arra, hogy amint az a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, ahhoz, hogy az állampolgárságnak a nemzeti szabályozásban előírt elvesztése megfeleljen az uniós jognak, e szabályozásnak közérdekű célt kell követnie, ami azt jelenti, hogy az elvesztésnek alkalmasnak kell lennie a követett cél elérésére, valamint hogy az e szabályozás által eredményezett megfosztás nem lehet önkényes intézkedés.⁴⁶

52. Az alapeljárás felperese arra hivatkozik, hogy az állampolgárságnak az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdésében előírt automatikus és kivétel nélküli elvesztése jogszerű célt követ, továbbá a tagállam és az állampolgárai közötti tényleges kötelék, valamint a közöttük lévő, szolidaritáson és hűségen alapuló, különös kapcsolat fenntartását szolgálja, azonban nem alkalmas

⁴² 2001. szeptember 20-i Grzelczyk ítélet (C-184/99, EU:C:2001:458, 31. pont); Wiener Landesregierung ítélet, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

⁴³ Lásd a jelen indítvány 29., 30. és 33. pontját.

⁴⁴ Lásd: Tjebbes és társai ítélet, 32. pont.

⁴⁵ Lásd e tekintetben: Rottmann ítélet, 42. és 45. pont, valamint Tjebbes és társai ítélet, 32. pont. A dán kormány a tárgyaláson azzal érvelt, hogy az 1992. december 11–12-i edinburghi Európai Tanács keretében ülésező állam- és kormányfők határozatából kitűnik, hogy a Dán Királyság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó feltételek meghatározásáról, és sajátos álláspontot képvisel az uniós polgárság tekintetében. Ugyanakkor a Bizottság emlékeztetett arra, hogy e határozatnak az uniós polgársággal kapcsolatos releváns rendelkezéseinek megfogalmazása azonos az Európai Unióról szóló szerződés záróokmányához csatolt, a tagállami állampolgárságról szóló, 2. sz. nyilatkozatban foglaltakkal. E tekintetben lásd: Rottmann ítélet, 40. pont. A Bizottság arra is emlékeztetett, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a tagállamoknak az állampolgárság megszerzésével és elvesztésével kapcsolatos hatáskörüket az uniós jog tiszteletben tartásával kell gyakorolniuk. Lásd különösen: Rottmann ítélet, 41. pont.

⁴⁶ Lásd ebben az értelemben: Rottmann ítélet, 51–54. pont.

e célkitűzés biztosítására. Ezenkívül az állampolgárságnak az e rendelkezésben előírt automatikus elvesztése aránytalan, tehát ellentétes az EUMSZ Charta 7. cikkével összefüggésben értelmezett 20. cikkével.

53. Ezzel szemben a dán kormány írásbeli észrevételeiben azt állítja, hogy az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdése jogszerűségének és arányosságának vizsgálata azon személyek tekintetében, akik az állampolgárság megőrzése iránti kérelmük benyújtásának időpontjában már betöltötték a 22. életévüket, az állampolgárság elvesztését és visszaszerzését szabályozó dán rendszer átfogó értékelésén alapul. A dán állampolgárságnak a 22. életévüket betöltött személyek esetében a törvény erejénél fogva történő elvesztésének arányosságát az állampolgárságnak az ezen életkorig való megőrzésére vonatkozó szabályok fényében is meg kell vizsgálni, amelyek összességében igen megengedőek. Egyébiránt e kormány úgy véli, hogy a dán állampolgárság elvesztésére vonatkozó szabályok jogszerűségét és arányosságát alátámasztja az a tény, hogy eseti értékelés alapján engedélyezhető az állampolgárság megőrzése, amennyiben a kérelmet a 22. életév betöltését megelőzően nyújtják be.

54. Az ismertetett ítélkezési gyakorlat fényében vizsgálom meg tehát, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás, amely az alapeljárás felperese dán állampolgárságának elvesztését írja elő, és amely uniós polgár jogállásának elvesztését eredményezi, jogszerű célt követ-e, és alkalmas-e a kitűzött cél elérésére, valamint azt, hogy a dán állampolgárság elvesztésére vonatkozó szabályozás tiszteletben tartja-e az arányosság elvét az alapeljárás felperesének helyzetére gyakorolt következmények tekintetében.

1. A dán állampolgárság elvesztésére vonatkozó szabályozás által követett közérdekű cél jogszerűségének vizsgálata

55. Mindenekelőtt emlékeztetek arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy jogszerű az, hogy valamely tagállam védeni kívánja a közötte és állampolgárai között meglévő, szolidaritáson és hűségen alapuló, különös kapcsolatot, valamint az állampolgársági jogviszony alapját képező jogok és kötelezettségek kölcsönösségét.⁴⁷ A Bíróság szerint az állampolgárság megszerzése és elvesztése feltételeinek meghatározására irányuló hatásköre gyakorlása során a tagállam jogosult arra, hogy abból induljon ki, hogy az állampolgárság a közötte és az állampolgárai közötti tényleges kapcsolat megnyilvánulása, és az ilyen tényleges kapcsolat hiányához vagy megszűnéséhez az állampolgárság elvesztését kapcsolja következményként.⁴⁸

56. Másodszor emlékeztetek arra is, hogy a Bíróságnak már volt alkalma pontosítani a Tjebbes és társai ítéletben, hogy az arra alapított kritérium, hogy e tagállam állampolgárainak szokásos tartózkodási helye kellően hosszú időszak folyamán „[az érintett] tagállam területén kívül és az EU-Szerződés hatálya alá tartozó területeken kívül található”, tekinthető úgy, mint amely e tényleges kapcsolat hiányát tükrözi.⁴⁹

57. A jelen ügyben, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 1. bekezdése annak megakadályozását célozza, hogy a dán állampolgárságot generációkon keresztül olyan személyeknek adják át, akik nem vagy már nem állnak tényleges kapcsolatban Dániával. A dán kormány szerint a dán jogalkotó úgy vélte,

⁴⁷ Rottmann ítélet, 51. pont; Tjebbes és társai ítélet, 32. pont; Wiener Landesregierung ítélet, 52. pont.

⁴⁸ Tjebbes és társai ítélet, 35. pont. Lásd még: Mengozzi főtanácsnok Tjebbes és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-221/17, EU:C:2018:572, 53. pont).

⁴⁹ Tjebbes és társai ítélet, 36. pont. Lásd e tekintetben: Mengozzi főtanácsnok Tjebbes és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-221/17, EU:C:2018:572, 54. pont). Kiemelés tőlem.

hogyan azok a külföldön született személyek, akik nem éltek Dániában, vagy nem töltöttek e tagállamban hosszabb időt, felnőtté válva fokozatosan elveszítik e tagállammal szembeni lojalitásukat, szolidaritásukat és kapcsolatukat.⁵⁰

58. E körülmények között úgy vélem, hogy – amint azt a dán és a francia kormány, valamint a Bizottság is állítja – főszabály szerint a tagállam jogszerűen tekintheti úgy, hogy azok a külföldön született személyek, akik nem laktak vagy tartózkodtak e tagállam területén, tehát e tagállammal való tényleges kapcsolatuk nem bizonyítható, fokozatosan elveszít~~hetik~~ e tagállammal szembeni lojalitásukat, szolidaritásukat és kapcsolatukat. E tekintetben megjegyzem, hogy az állampolgárságról szóló európai egyezmény 7. cikke (1) bekezdésének e) pontja úgy rendelkezik, hogy az állampolgárság a törvény erejénél fogva elveszít~~hető~~ az állam és a szokásosan külföldön tartózkodó polgár közötti tényleges kapcsolat hiányában.⁵¹

59. Következésképpen véleményem szerint főszabály szerint jogszerű, hogy a tagállam egyrészt úgy döntsön, hogy az olyan kritériumok, mint a területén történő, [összesítve] egy évnél rövidebb időtartamú tartózkodás, nem mutatnak az adott tagállamhoz való tényleges kapcsolatra, másrészt pedig, hogy bizonyos életkorhoz kösse – mint jelen ügyben a 22. életév betöltéséhez – annak vizsgálatát, hogy teljesülnek-e az állampolgárság elvesztésének feltételei.

60. Ezzel együtt a teljesség kedvéért meg kell említenem a Bizottság által az írásbeli észrevételeiben felvetett és a tárgyaláson a Bíróság kérdése nyomán megvitatott azon fontos kérdést, amely túlmutat a kérdést előterjesztő bíróság előtt álló problémán. Arról a kérdéstről van szó, hogy az állampolgárság elvesztésének kritériuma, amely azon alapul, hogy egy dán állampolgár Dánián kívül tartózkodik, és amely nem tesz különbséget az Unión belüli lakóhely és a harmadik államban lévő lakóhely között, jogszerű kritériumnak tekinthető-e az uniós jog szempontjából akkor, ha az állampolgárság elvesztése az uniós polgár jogállás elvesztését vonja maga után.⁵²

61. Az ilyen tartózkodási kritérium alkalmazása ugyanis azt eredményezi – amint arra a Bizottság írásbeli és szóbeli észrevételeiben helytállóan rámutatott –, hogy egy dán állampolgárságú, egyben egy harmadik állam állampolgárságával rendelkező személy, aki egy másik tagállamban született olyan dán anyától vagy apától, aki az EUMSZ 21. cikk szerinti szabad mozgáshoz való jogát gyakorolta, ily módon a törvény erejénél fogva elveszíti dán állampolgárságát és ezáltal uniós polgár jogállását, ha 22. életévének betöltésekor teljesülnek az állampolgársági törvény 8. §-a 1. bekezdésének első mondatában meghatározott együttes feltételek, és nem vonatkozik rá az említett törvény 8. §-a 1. bekezdésének második mondatában meghatározott kivétel. Másként

⁵⁰ Noha kétségeim vannak azzal kapcsolatban, hogy a tényleges kapcsolat e fokozatos elvesztése általánosítható-e a vitatott rendelkezés hatálya alá tartozó valamennyi személy vonatkozásában, azzal *egyetértek, hogy elviekben fennállhat* annak kockázata, *hogy bizonyos esetekben* a tényleges kapcsolat ilyen fokozatos elvesztésére kerüljön sor. Továbbá úgy vélem, teljes mértékben lehetséges, hogy az Unió egyes polgárai egynél több tagállamhoz is ténylegesen kötődjenek. E megállapítás kétségbe vonása magát az uniós polgárság lényegét kérdőjelezné meg. Véleményem szerint paradox lenne nem elfogadni azokat az állampolgárokra gyakorolt lehetséges következményeket, amelyekkel például az Unió egyik alapvető szabadságának, nevezetesen a személyek szabad mozgásának gyakorlása jár.

⁵¹ Az Európa Tanács keretében 1997. november 6-án elfogadott és 2000. március 1-jén hatályba lépett, az állampolgárságról szóló európai egyezményt (a továbbiakban: az állampolgárságról szóló egyezmény) a Dán Királyság 2002. július 24-én ratifikálta. Az ezen egyezményhez kapcsolódó magyarázó jelentés szerint e rendelkezés célja az, hogy lehetővé tegye azon állam számára, amely ezt kívánja, hogy megakadályozza, hogy a hosszú időn át külföldön élő állampolgárai megőrizzék ezen állam állampolgárságát, noha az azzal fennálló kapcsolat már nem létezik vagy azt egy másik országgal fennálló kapcsolat váltotta, feltéve, hogy mint a jelen esetben is, kettős állampolgárokról van szó és így nem áll fenn a hontalanság veszélye. Lásd e jelentés 70. pontját.

⁵² A dán kormány a Bíróság kérdésére válaszolva megerősítette, hogy nincs ilyen különbségtétel. A dán szabályozás által alkalmazott, a többek között finnországi vagy svédországi lakóhely és egy másik tagállamban lévő lakóhely közötti különbségtételt illetően a dán kormány a tárgyaláson megerősítette, hogy az állampolgárságról szóló törvény 8. §-ának 3. bekezdése szerint az e két tagállamban való hétéves tartózkodást úgy kell tekinteni, mint amely bizonyítja a Dániával való tényleges kapcsolatot. E tekintetben a Bizottság a Bíróság által feltett kérdésre válaszolva jelezte, hogy e szabály a lakóhely szerinti tagállamon alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősül, amely nem áll összhangban a dán szabályozás által követett közérdekű céllal. Lásd még a jelen indítvány 6. lábjegyzetét.

fogalmazva, az uniós polgár jogálláshoz fűződő jogoknak a szülei általi gyakorlása paradox módon ahhoz vezet, hogy e személy az uniós polgár jogállásához fűződő jogok összességét elveszíti.⁵³ Az állampolgárságát egyébként abban az esetben is elveszti ez a másik tagállamban született személy, ha 18 és 22 éves kora között – például másik tagállamban történő munkavállalás vagy tartózkodás útján – gyakorolja a szabad mozgáshoz való jogát.⁵⁴

62. E tekintetben, még ha osztom is a Bizottság kétségeit az ilyen, lakóhelyre vonatkozó kritérium jogszerűségével és annak az állampolgárok Unión belüli szabad mozgására gyakorolt általános hatásával kapcsolatban, nem hiszem, hogy a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés megválaszolásához szükséges lenne ezen tényezőt célzott és alapos elemzésnek alávetni. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis kitűnik, hogy a három vagy négyhetes franciaországi tartózkodás⁵⁵ kivételével az alapeljárás felperese nem tartózkodott Dánián kívül más tagállamban, és mindig is az Egyesült Államokban lakott. Mindazonáltal az alábbi észrevételeket teszem arra az esetre, ha a Bíróság másként vélekedne.

63. Mindenekelőtt emlékeztetek arra, hogy a fenti pontokban ismertetett probléma nem merült fel a Tjebbes és társai ítélet alapjául szolgáló ügyben, mivel a vitatott holland szabályozásban előírt, a tartózkodásra alapított kritérium nem tett különbséget a hollandiai és a más tagállamban található lakóhely között.⁵⁶ Ily módon, bár kétségtelen, hogy ebben az ítéletben a Bíróság az ilyen kritériumot a tényleges kapcsolat hiányát tükrözőnek találta, ugyanakkor figyelmet fordított arra, hogy pontosítsa, olyan lakóhelyről van szó amely „[az érintett] tagállam területén kívül és az EU-Szerződés hatálya alá tartozó területeken kívül található”.⁵⁷

64. Továbbá nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy azon uniós polgárokat illetően, akik a fogadó tagállamban születtek, és soha nem éltek a szabad mozgáshoz való joggal, a Bíróság már megállapította, hogy ezen uniós polgároknak jogukban áll hivatkozni az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésére és a végrehajtása érdekében elfogadott rendelkezésekre.⁵⁸

65. Végül számomra nyilvánvalónak tűnik, hogy egy olyan kritérium, amely az állampolgárságnak a 22. életév betöltésével történő elvesztését illetően – amely egyben az érintett személy uniós polgár jogállásának elvesztésével jár – nem tesz különbséget egy harmadik államban történő letelepedés illetve tartózkodás, valamint egy tagállamban való letelepedés illetve tartózkodás között, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog egyértelmű korlátozásának minősül, amely visszatarthatja a dán állampolgárokat e jog gyakorlásától.⁵⁹ E tekintetben meg kell jegyezni, hogy nem világos számomra, hogyan állítható az, hogy az uniós polgárok szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának ilyen korlátozása arányos. Az

⁵³ A Bíróság kérdésére válaszolva a Bizottság hangsúlyozta, hogy e kritérium alkalmazásából az következik, hogy az érintett dán állampolgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának gyakorlása e jog elvesztését vonja maga után.

⁵⁴ Véleményem szerint ez a helyzet az olyan dán állampolgár esetében, aki Hollandiában született dán apa és amerikai anya gyermekeként, és aki 18 éves korában él a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogával, hogy Olaszországba menjen dolgozni vagy tanulni, és 22 éves koráig ott tartózkodik. Azt is meg kell jegyezni, hogy – amint azt a Bizottság a Bíróság által feltett kérdésre adott válaszában kifejtette – az a helyzet, amikor egy ilyen állampolgár dán és olasz kettős állampolgársággal rendelkezik, szintén az uniós jog hatálya alá tartozik. Ebben az esetben nem az uniós polgár jogállás elvesztéséről van szó, hanem az Unión belüli szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog korlátozásáról.

⁵⁵ Az alapeljárás felperese a tárgyaláson megerősítette, hogy üdülésről volt szó.

⁵⁶ Tjebbes és társai ítélet, 10. pont.

⁵⁷ Tjebbes és társai ítélet, 36. pont. Lásd e tekintetben: Mengozzi főtanácsnok Tjebbes és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-221/17, EU:C:2018:572, 54. pont). Kiemelés tőlem.

⁵⁸ 2004. október 19-i Zhu et Chen ítélet (C-200/02, EU:C:2004:639, 26. pont); 2016. szeptember 13-i Rendón Marín ítélet (C-165/14, EU:C:2016:675, 42. és 43. pont); 2019. október 2-i Bajratarí ítélet (C-93/18, EU:C:2019:809, 26. pont).

⁵⁹ Lásd: Poiares Maduro főtanácsnok Rottmann ügyre vonatkozó indítványa (C-135/08, EU:C:2009:588, 32. pont). „[K]étségtől az [EUMSZ. 21.] cikk alapján az uniós polgárokat megillető, a mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog megsértését képezné az az állami szabály, amely az állampolgárság elvesztését írná elő a lakóhelynek egy másik tagállamba történő áthelyezése esetére.”

ugyanis, hogy valamely uniós polgár elveszítheti állampolgárságát amiatt, hogy az állampolgársága szerinti tagállamtól eltérő tagállamba költözik, véleményem szerint aránytalanul korlátozza ezen uniós polgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát. Amint arra a Bizottság a tárgyaláson helytállóan rámutatott, az Európai Unió területén való letelepedés és tartózkodás nem tekinthető az uniós polgár és a származási tagállama közötti tényleges kapcsolat megszakadásának.

66. E körülmények között, és figyelemmel az állampolgársági törvény 8. §-a 1. bekezdésének első mondatában meghatározotthoz hasonló tartózkodási kritériumnak az állampolgárok Unión belüli szabad mozgására gyakorolt hatásaival kapcsolatos fenntartásaimra, úgy vélem, hogy az alapeljárás körülményei között az uniós joggal főszabály szerint nem ellentétes, hogy valamely tagállam – közérdekből – az e rendelkezésben említett helyzetekben az állampolgárság elvesztését írja elő, még akkor sem, ha az állampolgárság ily módon történő elvesztése az érintett személy számára az uniós polgár jogállásának elvesztését vonja maga után.

2. A szóban forgó nemzeti szabályozás arányosságának vizsgálata, figyelemmel a szabályozás által az érintett személyre gyakorolt következményekre

67. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának, és különösen a Tjebbes és társai ítélet⁶⁰ 40–42. pontjának fényében kétségeim vannak azzal kapcsolatban, hogy a dán állampolgárságnak a 22. életév betöltésével történő elvesztésére vonatkozóan az állampolgársági törvény 8. §-a 1. bekezdésében előírt és a dán hatóságok által a közigazgatási gyakorlatban alkalmazott rendszer megfelel-e az arányosság elvének. Kétségeim nem az alapügyben vitatott szabályozás egyetlen aspektusából fakadnak, hanem e rendszer több alkotóeleméből, amelyek egyrészt – azon személyek vonatkozásában, akik kérelmüket 22. életévük betöltését követően nyújtották be – az uniós polgár jogállás elvesztéséből eredő következményeknek az uniós jog fényében történő egyedi vizsgálatának hiányára, másrészt az elvesztett állampolgárság *ex tunc* hatállyal történő visszaállítására vonatkoznak.

a) Az uniós polgár jogállás elvesztéséből fakadó következményeknek az uniós jog tekintetében történő egyedi vizsgálatának rendszerszintű hiánya minden olyan személy vonatkozásában, aki a kérelmét 22. életévének betöltését követően nyújtotta be

68. Emlékeztetek arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit azzal kapcsolatban fogalmazta meg, hogy a dán állampolgárság, és ebből következően az uniós polgár jogállás elvesztése automatikus, és hogy az állampolgárságról szóló törvény semmilyen kivételt nem enged. Amint arra a Bizottság a tárgyaláson rámutatott, az alapügyben szóban forgó helyzetben az állampolgárságát ily módon elvesztő személy, és adott esetben a családtagjai helyzetét *soha* nem vonták egyedi vizsgálat alá. Ezt a kérdést látom azon problémák eredőjének, amelyek az állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztésének a jelen ügyben vitatott rendszerével kapcsolatban felmerülnek.

69. Először is megjegyzem, hogy a dán állampolgár rendelkezésére álló *egyetlen út*, hogy az állampolgárságának – az uniós polgár jogállásának elvesztéséhez vezető – elvesztésével járó következményeket *egyes vizsgálat* alá vessék, ha a dán állampolgárság megőrzése iránti kérelmét a

⁶⁰ Lásd a jelen indítvány 35. és 36. pontját.

22. életévének betöltését *megelőzően*,⁶¹ pontosabban 21. és 22. éves kora között⁶² nyújtja be, ami véleményem szerint igen rövid időszak. Ha a kérelmét ezen életkor betöltését követően nyújtja be, úgy csupán az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének első mondatában foglalt feltételek teljesülését vizsgálják. Ha e feltételek teljesülnek, a kérelmét automatikusan elutasítják,⁶³ és az érintett személy nemcsak hogy elveszíti a dán állampolgárságot, ezzel az uniós polgár jogállását, de az állampolgárságának elvesztésével járó következményeknek az uniós jog tekintetében történő egyedi vizsgálatára egyáltalán nem kerül sor.

70. Másodszor megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság magyarázataiból kitűnik, hogy a Tjebbes és társai ítélet kihirdetése nyomán az idegenrendészeti és integrációs minisztérium úgy döntött, hogy azok a korábbi dán állampolgárok, akik 1993. november 1-jén vagy azt követően töltötték be a 22. életévüket, és akik 22. életévük betöltése előtt kérelmezték dán állampolgárságuk megőrzését, továbbá akikre vonatkozóan az állampolgársági törvény 8. §-a alapján az állampolgárságuk – az uniós polgár jogállásuk elvesztésével járó – elvesztéséről szóló határozatot hoztak, kérhetik e határozat felülvizsgálatát.⁶⁴ Így míg az uniós jog alapján az említett állampolgárok jogosultak voltak ilyen felülvizsgálatra, az alapügy felperese, aki 1993. november 1-je után töltötte be a 22. életévét, erre nem volt jogosult, mivel az állampolgárság megőrzése iránti kérelmét 43 nappal a 22. életévének betöltését *követően* nyújtotta be.

1) A dán kormány által felhozott kifogások

71. Az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének első mondatában előírt azon követelmény fenntartásának indokát illetően, amely szerint a dán állampolgárság megőrzésére irányuló kérelmet a 22. életév betöltését *megelőzően* kell benyújtani, a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy e rendelkezés előkészítő munkálataiból kitűnik, hogy a dán jogalkotó a Tjebbes és társai ítéletben foglaltaknak való megfelelés érdekében végzett módosítás elfogadása alkalmával úgy vélte, hogy „ez az ítélet nem írja elő ilyen [egyedi] vizsgálat rendszerszintű lehetőségének megteremtését”.

72. E tekintetben a dán kormány írásbeli és szóbeli észrevételeiben arra hivatkozott, hogy a Tjebbes és társai ítéletből nem következik, hogy az egyedi vizsgálatot bármikor lehetővé kellene tenni, ha az érintett személy ezt kívánja. Ezen ítéletet úgy értelmezi, mint amely szerint elegendő, ha fennáll a lehetőség ilyen egyedi vizsgálat elvégzésére, amely véleménye szerint teljesül, ha az állampolgárság megőrzése iránti kérelmet a 22. életév betöltését megelőzően nyújtják be.

⁶¹ Az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdésének a Tjebbes és társai ítélet kihirdetését követő módosításáról lásd a jelen indítvány 25. pontját.

⁶² Emlékeztetek arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy amennyiben az állampolgárság megőrzése iránti kérelmet a 21. életév betöltését megelőzően nyújtják be, az idegenrendészeti és integrációs minisztérium *nem foglal állást* abban a kérdésben, hogy a kérelmező megőrzi-e a dán állampolgárságot, és – *fenntartva* azt a lehetőséget, hogy dán állampolgárságát az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a értelmében a 22. életév betöltésével elveszítheti –, kizárólag dán állampolgársági igazolást állít ki. Bevallom, hogy az az érv, amely szerint az állampolgárság megőrzésének vizsgálatát a 22. életév betöltéséhez eső lehető legközelebbi időpontban kell elvégezni ahhoz, hogy a dán hatóságok állást foglalhassanak az állampolgárság megőrzéséről, számomra nem tűnik meggyőzőnek. Lásd a jelen indítvány 24. pontját.

⁶³ A tárgyaláson a dán kormány a Bíróság által feltett kérdésre válaszolva jelezte, hogy bár a dán hatóságok *nem tájékoztatják* rendszeresen a dán állampolgárokat az állampolgárságuk a 22. életév betöltésével történő elvesztésének feltételeiről, a dán állampolgárság elvesztésére vonatkozó szabály azonban szerepel az útlevél 2. oldalán. Ezenkívül e kormány azt is pontosította, hogy a dán állampolgárság elvesztésével érintett személyek útlevele a 22. életév betöltésével érvényét veszti. E tekintetben úgy vélem, hogy e szabálynak az útlevél 2. oldalán való szerepeltetése nincs befolyással a jelen ügy központi problémájára, azaz arra, hogy az alapeljárás felperese számára teljességgel lehetetlen vitatnia az állampolgárságának – az uniós polgár jogállásának elvesztését eredményező – elvesztését, és így az állampolgárság elvesztésével járó következményeknek az uniós jog tekintetében történő vizsgálatától is eselik.

⁶⁴ A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben az idegenrendészeti és integrációs minisztérium „Orientering om behandlingen af ansøgninger om bevis for bevarelse af dansk indfødsret efter EU-Domstolens dom i sag C-221/17, Tjebbes” című dokumentumára hivatkozik (Tájékoztató a dán állampolgárság megőrzéséről szóló igazolás iránti kérelmek kezeléséről az Európai Unió Bíróságának a C-221/17, Tjebbes ügyben hozott ítéletét követően).

73. Ha a jelen ügyben elfogadnánk ezt az értelmezést, úgy a következő kérdések merülnének fel: úgy kell-e tekinteni bizonyos helyzetekben, hogy bármely személy elveszítheti a tagállami állampolgárságát, ezzel az uniós polgár jogállását anélkül, hogy *valaha is* sor kerülne az állampolgárság elvesztésének és az abból fakadó – e személyre gyakorolt – következményeknek az uniós jog tekintetében történő vizsgálatára? És vajon úgy kell-e tekinteni, ahogyan azt e kormány javasolja, hogy ezen egyedi vizsgálatra vonatkozóan a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakított tagállami kötelezettség jogvesztő határidő bevezetésével korlátozható?

74. E kérdések egyértelműen arra engednek következtetni, hogy a Tjebbes és társai ítéletnek a dán jogalkotó és kormány által adott ezen értelmezése nem fogadható el, mivel az ezen ítélet téves értelmezésén alapul.

75. Először is az ilyen értelmezés véleményem szerint figyelmen kívül hagyja az illetékes hatóságok és a nemzeti bíróságok azon kötelezettségét, hogy egyrészt az uniós polgár jogállás elvesztésével kapcsolatban tiszteletben tartásuk az arányosság elvét, másrészt, hogy ezen elv tiszteletben tartása keretében egyedileg vizsgálják meg az uniós jog tekintetében e jogállás elvesztésének következményeit.

76. Másodszor az ilyen értelmezés lehetővé tenné a tagállamok számára, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetekben a Bíróság által értelmezett EUMSZ 20. cikket megfoszsják hatékony érvényesülésétől. Emlékeztetek arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós polgár jogállás rendeltetése, hogy a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása legyen. E jogállás tehát nem fosztható meg hatékony érvényesülésétől, és ennél fogva az általa biztosított jogok nem sérülhetnek az uniós jogba ütköző nemzeti szabályozás elfogadásával.

2) A Tjebbes és társai ítélet helyes értelmezése

77. Emlékeztetek arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy azon elv, amelynek értelmében a tagállamoknak az állampolgárság megszerzése és elvesztése tekintetében fennálló hatáskörét az uniós jog tiszteletben tartásával kell gyakorolni, nem engedi, hogy az állampolgárság – ezzel az uniós polgár jogállás – elvesztésére vonatkozó *feltételek* az uniós jogi felülvizsgálat körén kívül essenek.⁶⁵ E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy valamely tagállam állampolgárságának a törvény erejénél fogva történő elvesztése nem lenne összeegyeztethető az arányosság elvével, ha a vonatkozó nemzeti szabályok egyetlen időpontban sem tennék lehetővé az állampolgárság elvesztésével az érintett személyekre az uniós jogra tekintettel gyakorolt következmények egyéni vizsgálatát.⁶⁶

78. Márpedig, ellentétben azzal, amit a Bíróság a Tjebbes és társai ítélet 41. és 42. pontjában megállapított, az alapeljárás felpereséhez hasonló helyzetben, ahol a dán állampolgárság elvesztése a törvény erejénél fogva következik be, ami az európai polgári jogállás elvesztését vonja maga után, az az álláspontom, hogy a dán hatóságoknak *nem áll módjukban, hogy minden* olyan dán állampolgár esetében, aki a dán állampolgárság megőrzése iránti kérelmét a 22. életének betöltését követően nyújtotta be, azt is *megvizsgálják*, hogy az állampolgárság elvesztése rájuk

⁶⁵ Lásd ebben az értelemben: Rottmann ítélet, 41–43., 45., 48., 56. és 59. pont; Tjebbes és társai ítélet, 30., 32., 40–42. és 45. pont, valamint Wiener Landesregierung ítélet, 44., 59., 61. és 73. pont. Lásd még jelen indítvány 29–43. pontját, és különösen 45. pontját.

⁶⁶ Tjebbes és társai ítélet, 41. pont. Emlékeztetek arra, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben a Bíróságnak nem az arra vonatkozóan fennálló hatásköréről kellett döntenie, hogy a nemzeti szabályozásban meghatározható-e az állampolgárság elvesztésére vonatkozó feltétel (mint például a tagállam állampolgárainak az adott tagállamon és az Unión kívüli, megszakítás nélküli tízéves tartózkodása), hanem arról, hogy e szabályozás összeegyeztethetetlen-e az arányosság elvével, mivel e szabályozás egyetlen időpontban sem tette lehetővé az állampolgárság elvesztéséből fakadó következményeknek az uniós jog tekintetében történő vizsgálatát. E különbségtétellel kapcsolatban lásd a jelen indítvány 45. pontjában kifejtett megfontolásaimat.

nézve milyen következményekkel jár. Ezen állampolgárok számára ugyanis *egyetlen időpontban sem* biztosítják az állampolgárságuk elvesztésével járó következményeknek az uniós jog tekintetében történő egyedi arányossági vizsgálatát. Ezen vizsgálat elmaradása véleményem szerint nemcsak automatikus, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hanem *rendszerszintű is*.

79. A Tjebbes és társai ítélet helyes értelmezéséből az következik, hogy meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy *minden* olyan helyzetet, amely az állampolgárság elvesztésével jár és az uniós polgár jogállás elvesztéséhez vezet, az arányosságnak a Bíróság által az EUMSZ 20. cikkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában értelmezett elve tekintetében megvizsgáljanak, ami az alapeljárás felpereséhez hasonló helyzetben lévő személyek esetében *is* egyedi vizsgálat kötelezettségét vonja maga után. Az alapügyben szóban forgó szabályozásra tekintettel azonban bizonyos helyzetekben, amelyekben az uniós polgár jogállásának elvesztése potenciálisan aránytalan következményekkel járhat, soha nem kerül sor ezeknek az uniós jogra tekintettel történő vizsgálatára, még akkor sem, ha az érintett személyek az e jogálláshoz fűződő valamennyi jogukat elvesztik.

80. Elfogadható ez? Úgy vélem, hogy nem.

81. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy a Bíróság már a Wiener Landesregierung ítéletben kimondta, hogy az uniós polgár jogállás *bármely* – akár ideiglenes – *elvesztése* ugyanis azt jelenti, hogy az érintett személy határozatlan ideig meg van fosztva attól a lehetőségtől, hogy az említett jogállás által biztosított valamennyi jogot gyakorolja.⁶⁷ Következésképpen olyan helyzetben, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amelyben egy személy a törvény erejénél fogva a 22. életének betöltésével már korábban elvesztette állampolgárságát, és így az uniós polgár jogállását, anélkül, hogy lehetősége lett volna azt vitatni, tekintettel azokra a következményekre, amelyeket ez számára az uniós jog szempontjából jelent, az érintett tagállam köteles biztosítani az EUMSZ 20. cikk hatékony érvényesülését.

82. Noha – mint a jelen ügyben is – az uniós polgár jogállás elvesztését eredményező indokok elvben jogszerűek, az állampolgárság elvesztésére csak akkor kerülhet sor, ha az illetékes hatóságok és a nemzeti bíróságok tiszteletben tartják az arányosság elvét. Az egy dolog, hogy egy nemzeti szabályozás előírhat olyan *szabályt*, amely az állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztéséről rendelkezik, mivel az ilyen jogalkotási döntés a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az azonban, hogy az e szabályozásban rögzített *nemzeti eljárás* nem teszi lehetővé az érintett személy számára, hogy az arányosság vizsgálata keretében vitassa állampolgárságának elvesztését,⁶⁸ és ennél fogva az abból fakadó következményeket ne is vonják egyedi vizsgálat alá, az teljesen más kérdés. Azt tehát, hogy valamely tagállam jogszerűen írhatja elő az állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztését, meg kell különböztetni attól, hogy az állampolgárság elvesztésére vonatkozóan tiszteletben tartották-e az arányosság elvét az uniós jog tekintetében.

83. E körülmények között azzal lehetne érvelni, hogy az egyedi elbírálás totális és rendszerszintű hiánya azon személyek tekintetében, akik 22. életévük betöltését követően nyújtották be kérelmüket, nem alkalmas az arányossági vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettség által követett cél elérésére, vagyis nem adja meg számukra annak lehetőségét, hogy megőrizték a szóban forgó tagállam állampolgárságát, egyben uniós polgár jogállásukat, valamint hogy önkényes és következtlen a vitatott rendelkezés, amely megfosztja őket az állampolgárságuktól.

⁶⁷ 48. pont. Kiemelés tőlem.

⁶⁸ Például az úti okmány visszavonására irányuló eljárás keretében vagy új útlevél kiállítása iránti kérelem esetén.

84. Szemléltetésképpen vegyük két dán állampolgárságú nővér, AA és BB példáját. AA Dániában született, de születése után néhány hónappal a szüleivel együtt az Egyesült Államokba költözött. Ezzel szemben BB az Egyesült Államokban született, és ugyanolyan helyzetben van, mint az alapeljárás felperese. Ebben az esetben az állampolgársági törvény 8. §-a 1. bekezdésének e két testvérre való alkalmazása azt eredményezi, hogy AA megőrzi dán állampolgárságát, mivel Dániában született, míg nővére, BB, aki röviddel 22. életévének betöltését követően nyújtotta be a dán állampolgárságának megőrzése iránti kérelmét, automatikusan elveszíti állampolgárságát és ezáltal uniós polgár jogállását, *anélkül, hogy annak vitatására lehetősége nyílna.*

85. A jelen ügyben az alapeljárás felperese a Bíróság által a tárgyaláson feltett kérdésre válaszolva jelezte, hogy testvérei megtarthatták dán állampolgárságukat, és következésképpen uniós polgár jogállásukat, mivel megfelelő időben nyújtották be kérelmüket. Olyan helyzettel állunk tehát szemben, amelyben az alapeljárás felperese a családján belül az egyetlen, aki elveszítette dán állampolgárságát és ezáltal uniós polgár jogállását.

86. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ilyen egyedi vizsgálat megköveteli az érintett személy, valamint családja helyzetének értékelését annak meghatározása céljából, hogy az érintett tagállam állampolgárságának elvesztése, amennyiben az az uniós polgár jogállás elvesztését eredményezi, olyan következményekkel jár-e, amelyek a nemzet jogalkotó által követett célhoz képest aránytalan módon érintenék családi és szakmai élete alakulását az uniós jogra tekintettel.⁶⁹ Az ilyen arányossági vizsgálat hiányában az illetékes hatóságoknak és adott esetben a nemzeti bíróságoknak nem áll módjukban, hogy megbizonyosodjanak afelől, hogy az állampolgárság ily módon történő elvesztése összhangban áll-e a Charta által garantált alapvető jogokkal, és különösen a családi élet tiszteletben tartásához való joggal, amelyet a Charta 7. cikke rögzít.⁷⁰

87. Úgy vélem tehát, hogy függetlenül a nemzeti jogalkotó azon jogszerű választásától, hogy bevezeti-e vagy sem az állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztését, fenn kell tartani annak lehetőségét, hogy az illetékes hatóságok, vagy adott esetben a nemzeti bíróságok az állampolgárság megőrzése iránti kérelem benyújtásának időpontjában egyedileg megvizsgálhassák az állampolgárság elvesztésének *minden* olyan esetét, amely az uniós jogállás elvesztésével jár. Ebben az esetben felmerül a kérdés, hogy az arányosság vizsgálata keretében milyen időszakot kell figyelembe venni a vizsgálat elvégzéséhez. E tekintetben a Bizottság helytállóan jegyezte meg, hogy e vizsgálatot az érintett személy 22 éves korában fennálló helyzetét figyelembe véve lehetne elvégezni. Mivel így az egyedi vizsgálatra akkor is lehetőség nyílna, ha az állampolgárság megőrzése iránti kérelmet a 22. életév betöltését követően nyújtották be, az e vizsgálat elvégzése céljából figyelembe vett időszak ilyen korlátozása álláspontom szerint tiszteletben tartja mind a jogbiztonság, mind pedig az arányosság elvét. E tekintetben hozzá kell tenni, hogy abban az esetben, ha az említett vizsgálatot az érintett személy 22 éves korában fennálló helyzetét figyelembe véve végzik el, bizonyos esetekben új tények felmerülése mindazonáltal azok újbóli vizsgálatát követelheti meg.

⁶⁹ Tjebbes és társai ítélet, 44. pont, valamint Wiener Landesregierung ítélet, 59. pont.

⁷⁰ Tjebbes és társai ítélet, 45. pont, valamint Wiener Landesregierung ítélet, 61. pont.

b) Az állampolgárság ex tunc hatállyal való visszaállításának hiánya az állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztését előíró rendszerben, amely biztosítja az állampolgárságnak honosítási eljárás keretében történő későbbi visszaszerzésének lehetőségét

88. Amint azt már jeleztem, a 22. életév betöltését követően az állampolgárság honosítás útján történő visszaszerzésének nehézségével kapcsolatban is kétségei merültek fel a kérdést előterjesztő bíróságnak. E tekintetben a dán kormány azt állítja, hogy az állampolgárságnak az állampolgárságról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdése alapján történő elvesztése arányosságának vizsgálata azon személyek tekintetében, akik az állampolgárság megőrzése iránti kérelmük benyújtásának időpontjában már betöltötték a 22. életévüket, az állampolgárság elvesztését és visszaszerzését szabályozó dán rendszer átfogó értékelésén alapul.

89. E tekintetben, amint azt már említettem, az állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztésének rendszere lehetőséget biztosít a korábbi dán állampolgárok számára, hogy később visszaszerezzék ezt az állampolgárságot az általános honosítási eljárás keretében, azzal a feltétellel, hogy eleget tesznek egy sor követelménynek, így többek között annak, hogy a honosítás iránti kérelem benyújtásának időpontjában az állam területén rendelkeznek lakóhellyel, úgy, hogy kilenc éve megszakítás nélkül Dániában tartózkodnak.⁷¹

90. Elegendő-e az állampolgárság visszaszerzésének ez a lehetősége ahhoz, hogy a dán állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztésének rendszere megfeleljen a Bíróság által a Tjebbes és társai ítéletben értelmezett uniós jogból eredő követelményeknek?

91. Úgy vélem, hogy nem.

92. Először is, amint azt már kifejtettem, a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kimondta azt az elvet, amely szerint a tagállamoknak az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó hatáskörét az uniós jog tiszteletben tartásával kell gyakorolnia.⁷²

93. Másodszor, amint azt szintén említettem, a Bíróság már kimondta, hogy abban a helyzetben, amikor valamely tagállam állampolgárságának elvesztése a törvény erejénél fogva megy végbe, és az uniós polgár jogállás elvesztését eredményezi, az illetékes nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak módjában kell hogy álljon, hogy járulékos jelleggel vizsgálják az állampolgárság elvesztésének következményeit, és adott esetben *ex tunc* hatállyal visszaállítsák az érintett személy állampolgárságát az általa úti okmány vagy az állampolgárságát tanúsító bármely más dokumentum kiállítására iránt benyújtott kérelem alkalmával.⁷³

94. Meg kell állapítani, hogy a dán állampolgárság elvesztését szabályozó, szóban forgó rendszer nem rendelkezik e lehetőségről, ellentétben a Bíróság által a Tjebbes és társai ítéletben megállapítottakkal. Márpedig az állampolgárság ily módon történő – akár ideiglenes – elvesztése ugyanis azt jelenti, hogy az érintett személy – ahogyan a jelen ügyben – határozatlan ideig meg van fosztva attól a lehetőségtől, hogy az uniós polgár jogállás által biztosított valamennyi jogot gyakorolja.⁷⁴ Ennélfogva úgy vélem, hogy az állampolgárság visszaszerzésére biztosított ezen lehetőség nem elegendő – még a tartózkodásra vonatkozó általános követelmények enyhítése

⁷¹ Lásd a jelen indítvány 8. és 26. pontját.

⁷² Lásd: 1992. július 7-i Micheletti és társai ítélet (C-369/90, EU:C:1992:295, 10. pont); Rottmann ítélet, 39. és 41. pont; Tjebbes és társai ítélet, 30. pont; 2021. december 14-i V.M.A. kontra Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo” ítélet (C-490/20, EU:C:2021:1008, 38. pont); Wiener Landesregierung ítélet, 37. pont.

⁷³ Tjebbes és társai ítélet, 42. pont és a rendelkező rész.

⁷⁴ Lásd ebben az értelemben: Wiener Landesregierung ítélet, 48. pont.

esetén sem – annak megállapításához, hogy a dán állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztését előíró rendszer megfelel az EUMSZ 20. cikk szerinti arányosság elvéből eredő követelményeknek.

95. E körülmények között úgy vélem, hogy az állampolgárság elvesztésével – amennyiben az az uniós polgár jogállás elvesztését vonja maga után – járó következmények uniós jogra tekintettel történő olyan arányossági vizsgálata, amelyre kizárólag akkor kerül sor, ha azt az érintett személy 22. életévének betöltését megelőzően kéri, és anélkül, hogy lehetőség nyílna e személy állampolgárságának *ex tunc* hatállyal történő visszaállítására, nem elegendő ahhoz, hogy megfeleljen a Bíróság által a Tjebbes és társai ítéletben értelmezett uniós jogból eredő követelményeknek.

V. Véggövetkeztetés

96. A fenti megfontolások összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az Østre Landsret (keleti fellebbviteli bíróság, Dánia) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre a következő választ adja:

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikkével összefüggésben az EUMSZ 20. cikket

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely bizonyos feltételek mellett e tagállam állampolgárságának a 22. életév betöltésével – tényleges kötelek fennállása, és az állampolgárság megőrzése iránti kérelemnek ezen időpont előtti benyújtása hiányában – automatikusan, a törvény erejénél fogva történő elvesztéséről rendelkezik, ezáltal az olyan személyeket, akik nem rendelkeznek másik tagállam állampolgárságával, az uniós polgár jogállásuktól és az ahhoz fűződő jogoktól is megfoszt, anélkül, hogy – amennyiben a kérelem benyújtására a 22. életév betöltését követően kerül sor – az uniós jogra tekintettel egyedileg megvizsgálják azon következmények arányosságát, amelyekkel az állampolgárság elvesztése az adott személy helyzetére nézve jár, egyben lehetőséget nyújtva az érintett személy állampolgárságának *ex tunc* hatállyal történő visszaállítására az általa úti okmány vagy az állampolgárságát tanúsító bármely más dokumentum kiállítására iránt benyújtott kérelem alkalmával.